

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Masekhet megilat ta'anit

Avraham Segal <mi-Kraḳo>

<אקארקמ> ל"גס ןרפ מהרבא ןב ל"גס ןסוי ןב יולה מהרבא

Amsterdam, 419 [1658/1659]

ישימח קרפ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10315

חידושי של מהרא"ה

מהרב זמרי פרק' כשמתו ממנו' וכתבנו על כבוד
 ואביהו בתוכו וא"כ פתקם בעצמו היה בן אהרן ע"כ בזה'
 ואני הוספתי כוכך משלי על דברי הוזהר כפי מיעוט שכלי
 כפי אשר הורוני מן השמים דטעם של גלגול הוא כדי לתקן
 עבשיו המטא האדם שמתגלגל בו עושה שכר כפגמה
 הכשמה וא"כ היה צריך לתקן פתקם המטא של כדב ואביהו
 וזה שהם קלקלו ונאמית לכוס דהיטא הא פתקם גם כן
 קלקל במטא כמה שפאטו כדב ואביהו דיש פלוגתא במת'
 באיזה מטא מתו כדב ואביהו דלמד מ"ד דנוסוס שהורו
 הלכה בפני משה רבן וכל המור' הלכה בפני רבו הוא מייב
 מיתה ופתקם נ"כ קלקל באותו מטא סעורה הלכה בפני
 משה רבו בל הכועל ארמית קא' פונעין בו ועל זה הרב
 את זמרי ובאמת בגורא מוכת סנהדרין אמר וירא פתקם
 ויקח רמח בידו מאי ראה ראה שאין פגמה ואין תבונה
 נגד ה כל מקום שיש מלול שם אין מולקין כבוד לרב ונוסוס
 זה לא נטל רשות ממה רבו דפתקם קנא לשם נבואת ד"א
 דאה שולאך השמית בעם וא"כ אם היה נטל רשות בחוך
 כך הוה המלאך משמית העם כולו משום זה לא נטל רשות
 כדי לעבור המנחה: ולפי זה והו כוונת הבבסוק* פתקם
 בן אלעזר בן אהרן הכהן מחמת שכתבנו בתוכו כשמות
 בעצמו היה בן אהרן הכהן מחמת שכתבנו בתוכו כשמות
 של כדב ואביהו והקסה הכתוב בעצמו הקושיא שהקשינו
 הא פתקם בעצמו כתקלקל במטא של כשמות כדב ואביהו
 שלא נטל רשות ממה רבו בהריגת זמרי וזמרתן הבתוב
 בעצמו אלו שני תרומים שאמרנו קד נקנאו את קבאית
 בתוכם שקינא לשמים ובמקום שיש מלול שם אין מולקין
 כבוד לרב והתירוץ השכי ולא בליתי את בני ישראל אם היה
 נטל רשות ממה רבו הוה בחוך כך ישראל כלן מכולין
 בדבר שהשמי' בהם המלאך לכן לא נטל רשות לכן והיתה לו
 לזרעו אמריו נרית כהונת עולם דלמד מ"ד שמתו כדב
 ואביהו מחמת שלא היה להם בניס אבל לפתקם והיתה לו
 לזרעו מחמת שיש לו ורע לכן נדון הוא שיטול שכרו משלם

חלק הכהונה בשביל כדב ואביהו דהוא תקן המטא שלהם
 כהלכתו וכבר ידוע ליודעי מן שמה רבינו ע"ה התפלל
 להק' צה אעברה כ"א ואראה את הארץ ר"ל להיו' מתעבר
 משתי נשמות של כדב ואביהו והו שאמר כ"א ר"ת כדב
 אביהו ואעברה הוא לשון של הריון והיה מתאוה להיות
 מתגלגל' בו בשמות של כדב ואביהו כדי לכנס לא' כמו
 שהיה פתקם מוטא מלמדה הסיב לו הק' כה רב לך לתוסף
 דבר אלי עוד בדבר הזה ד"ל כבר כתבנו אלנו הכשמות
 בתוך פתקם ובפתקם כבר תקן המטא שלהם וא"כ אין
 צדיקין עוד לשום תקון וכבר אמרנו אם היה משה נכנס
 לא' לא הוה לישראל שעבוד מלכיות והטעם שלא ידע איש
 את קבורתו של משה דאם היו יודעין מיד הולכי' על קברו
 להתפלל ומתנטל שעבוד מלכיות ושעבוד מלכיות הוא
 בהכרח להיות נשמות שאברהם ביר לו מלכיות דאם לא
 היה מלכיות היה גיהנם וא"כ אם משה נכנס לא' לא הוה
 שעבוד מלכיות ולא הוה ב"ה מרב וישראל הוה שריון בלא
 מטא והיה ראוי שידעו יקבורתו של משה דלמה לא ידעו
 כדי שלא להתנטל השעבוד מלכיות כתפלתם על קברו הא
 בלא זה ג' ב"ל לא הוה שעבוד מלכיות אם היה משה נכנס
 לא' ובו נבוא לביאור לפי שכתעצל משה שלא עשה מעשה
 פתקם זה היה סיבה שלא נתקבל' תכלתו שהתפלל אעברה
 כ"א להיות בתוכו מתגלגל כשמות של "כדב ואביהו שהסיב
 לו הק' צה רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה כמו
 שאמרנו דפתקם כבר תקן המטא שלהם ואם כן לא היה
 נכנס לא' ובהכרח להיות שעבוד מלכיות ולכך ולא ידע
 איש קבורתו כדי שלא להתפלל על קברו להתנטל שעבוד
 מלכיות אבל אם לא היה מתעצל והיה עושה מעשה פתקם
 הוה בתוכו כשמות של כדב ואביהו וככנס לא' כמו שכנס
 לא' פתקם ולא הוה שעבוד מלכיו' והיו יודעין את קבורתו
 אבל עכשיו שלא עשה מעשה פתקם כתגלגל הדבר שלא
 נכנס לא' ובהכרח להיות שעבוד מלכיות לכך ולא ידע
 איש את קבורתו ודוק היעב ותמצא שפירוט קאמר הוא

פי' כחמד
 על פסוק
 פתקם בן
 אליעזר בן
 אהרן הכהן
 וכו' כוסף
 על פירוש
 הוזהר

סליק פרק רביעי

פרק המישו

אב נט' באב א זמן אע' בהניא דלא לספד מפני שכשעלתה גלות
 הראשונה לא היו מביאין בו קרבן עצים אמרו חכמים למחר כשיעלו
 הגליות אף הם יהיו צריכין להביא התקינו להם חכמי' את יום חששה עשר באב
 שיחיו מביאין בו קרבן עצים וכל מי שחוא מעלה קרבן לסקרש אפי' עצים פטור
 מאותו הספר של אותו היום ואינו צריך לומר הטאות ואשמות נדרים ונדרות
 בבורות ומעשרות חודות ושלמים לכך הוא אומר כל אינש דאיתי עלהוי אעין
 או בכורים ומאי הוא זמן אע' בהניא זה הוא שאתה אומר כט' בו בני דת' בן

פירוש
 וזמן אע' כהניס * בעסקת
 פענית בפרק בשלשה פרקי' בטכה
 קא תשוב שם בעטנה זמן עני
 כהני' והעם תעשה באחד בניסן
 בני ארס בן יהוד' וכו' כמשה עשר
 באב בני ותוא בן יהודה וכו' :

ב פרדסיאות שם גרם פרוודאות והיא היא ובעל ערוך פי' אלן השומרים ובערוך חדש

פי' פרדסיאות כלשון רומי אכשי וילקחה כיכבים בעיר על הדרך לשמרו ותרגום נפסוק את הכל עשה יפה נעתו ומני

פרוודוין על שכילא: ג והעלום על כתיבם ורש' גרם סס והעלי

על כתיבם סס ורש' גרם סס והעלי על כתיבם סס ורש' גרם סס והעלי

לששו' שני פלסי דבילה נמכתשת וז שלפניו ובעלי הלו שעל כתיביו

מפרש רש' זל נמכתשת שלפניו שהוא נמקום אשר לפני בסוויך

וזוה נוככי עלי על שם שמתגכים מן הפרודאו' על עסקי עלי עכ"ל:

ד נמכתשת וז שלפניו ה"ג שם בירושלמי ונותן את הסל על כתפו

ונטל את העלי בידו וכיון שהיה מניש באותו התשמר היה אומר לו

לאיכן אתה הולך והוא אומר לו איני הולך לא לעשות יעט קניעו'

הללו כפות אחת של דבלה בעלי הוה סכדי ולא גרם נמכתשת

שלפניו וכל' שיותר טוב הוא לגרום הכי כמו שא"ת בירושלמי

דנכאן קשה הא לא תזכיר שום דבר ומכתשת שהיה עמהן וכשכיל

זה דומק רש' עמנו ומפרש נמכתש' וז שלפניו שהיה נמקו' אשר ולא

אמר בעלי סכדו לא לסימן בעלמא והדרך הוא ליסא העלי בידו ולא

על כתפו לכן אמר שם בעלי הוה סכדי:

פי' כמוד על זכר נדי' לברכ' ושם רשעי' ירקב

יהוד' ועמם כהנים ולוים וישראלים גרים ועבדים ונתינים וממורים וכל מי ששערה

בשבטו בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות ובני סלמי הנסופתי:

ומה הן בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות אלא פעם אחת

גזרה מלכות יון על ישראל שלא יעלו בכורים לירושלים והושיבו מלכי יון

ב פרדסיאות על הרכים כדרך שהושיב ירבעם בן נבט משמרו' על החומין שלא

לעלות לירושלים ולא היה אדם מעשרת השבטים יכול לעלות לירושלים מה עשו

הכשרי שבאותו הדור ויראי חטא שבאותו הדור הביאו בכורים ונתנום בסלים וחיפו

אותם בקציעות ונוטלים הסלים ג והעלו' על כתיב' כיון שהגיעו למשמר אמרו להם

לירושלים אתם עולים אמרו להם לאו אלא לעשות שני פילחי דבילה ד במכתשת וז

שלפניו ובעלי חלו שעל כתיביו וכיון שיעברו מהם עטרום בסלים והעלום

לירושלים' ומה הן בני סלמי הנסופתי אלא פעם אחת גזרה מלכות יון הרשעה

שלא יביאו עצים למערכה והושיבו מלכות יון פרדסיאות על הרכים כדרך שעשה

ירבעם בן נבט משמרות על החומין שלא לעלות לירושלים ולא יהיה אדם אחד

מעשרת השבטים יכול לעלות לירושלים מה עשו הכשרים ויראי חטא שבאותו הדור

היו מביאין שני גזרין ועושים אותם כמין סולסו ומניחים אותם על כתפם ועולין:

ביון שבאו לאותו המשמר אמרו להם לירושלים אתם עולין אמרו להם לאו לא

להביא נזולות מן השובך הוה שלפניו בכלום הוה שעל כתיביו וכיון שעברו מהם הותירו השלבים ופרקום והשליכום מעל כתיבם ונטלו הגזרים ועלו

מה שאמר זכר נדיק לברכה ושם רשעים ירקב נדיק' אנטכו ליון טעם לשבט למה אמר זכר נדיק

לברכה ושם רשעים ירקב הא זה אין דבר והיפוי' כך ה"ל זכר נדיק ולא נדיק' וזוה למה אמר אנל נדיק לשון יסיד

אמר ושם רשעים ירקב כלשון רבי' הלא דבר הוא וכל' דבך אמר' זכר נדיק לברכה ר"ל מיד כשווכר

האות ראשון של תבת נדיק הו'ז' וכשאכתוב האות ה' במלואו הוא נדיק ואם כן מיד באות ראשון של

נדיק נעשה עוד נדיק כפל נדיק לכן אני נותן לו כפל ברכה זכר נ"כ הוא נמטרי' כמנין ברכה הוא

רכ' זכר נ"כ כמנין זה לכן אמר זכר נדיק לברכה כפל ברכה נגד

כפל נדיק אנל שם רשעי' ירקב ר"ל נ"כ בדרך הסוך אנל רשע אס אני זוכר האות ראשון של רשע הוא ר'

וכשאני אכפוב ר במלואו הוא ר"ש וזהו נוטריקון' שם' רשעים' ירקב ואם כן כשווכר תבת רשע באות

ראשון של מלת רשע נרמו נ"כ מלת רשע כמו שאמרנו נוטריקון עם שאר אותיות ש"ע נ"כ רשע וא"כ

כפל הוא רשע לכן אמר ושם רשעים ירקב לשון רבי' וגם במלת נוטריקון ר"ש הוא שם רשעים ירקב אנל

בנדיק אמר זכר נדיק הוא על אות ראשון של מלת נדיק הוא

נדיק מה שאין כן אס אמר זכר נדיק' לא היה מן הסטעעו' שקלי על אות נדיק של מלת נדיק וגם

רמו במלת רשע כלשון נוטריקון שם רשעים שבר וק"ל:

זכר טוב לרורות ועליהם ועל ביוצא בהם נאמר זכר צדיק לברכה ועל ירבעם בן נבט נאמר ושם רשעים ירקב:

ומה ראו בני זתואל בן יהודה ליטול להם שם טוב וזכר טוב לרורות אלא שכל הרוצה ליטול את חשם יטול

וכשעלו בני הנולה ולא מצאו עצים בלשכה עמרו אלו וחתרבו עצים משל עצמם ומסרו אותם לציבור וקרבו

מהם קרבנות ציבור וכך התנו עמם בגביאים שבניהם שאפילו הלשכה מלאה עצים ואפילו משל ציבור יהו אלו מתגדבים

עצים זמן הזה ומביאין כל עמן שירצו ולא יהיה קרבן מחקר ב' אלא משלהם תחילה שנאמר והגורלות הפלגו על קרבן העצים והכהנים והלוים

והעם להביא לבית אלהינו ולבית אבותינו

בעתם

ה אמר ר' אלעזר בר' דדוקי אכי הייתי מבני בניו של סנאיה וכו' ה"ג בירושלמי מס נאסכת תעני מתניתין פליג על ר' יוסי אנתן ימים כוהגין כהן בשעת קרבן ושלא בשעת קרבן ר' יוסי אומר אינן כוהגין אלא בשעת קרבן ועוד מן הדא דתני אומר ר' לעזר בר' יוסי אכי הרינו מבני סנאיה בן בנימין ומל תשעה באב להיות בשבת ודמינו אתנו למנאלי שבת והיו מתעבין ולא משלימין: ונ"ל שהם מחולקים בזה הנהו פרי גרסאות ירושלמי כוכר מן ר' לעזר בר' יוסי הוא נוכח כמו מתניתין שאין סילוק בין בשעת קרבן ובין שלא בשעת קרבן לכן אחר שאל תשעה באב להיות בשבת ודמינו אתנו למנאלי שבת אף על פי ששעת הקורבן הוא אעפ"כ דמו אותה למנאלי שבת ה"ה אלו ימים שעשאוהו כמו י"ט ג"כ הם כוהנים אף בשעת הקורבן ונרפא דכאן הוא להיפך מדר' אליעזר בר' דדוקי נשמע כמו ר' יוסי אומר משאר הכית מותרין מפני שאכל להם לכן התענו אפילו בשבת וק"ל: אבל לא הינו משלימין מפני שהוא סיווך ל"ט שלנו שהוא י' באב זמן קרבן עמים להם ועשו סיווך לדבריה יותר משל תור' ואף שהתענו בשבת לא השלימו מפני י"ט שלהם ו בעשרים וארבעה ביה תבנא לדיכ' וכו' פירש הבת עם הכן וכו' הכי גרסינן.

בעתים סומונים שנה בשנה לבינר על סנאיה אלהינו ככתוב בתורה וואמר כי עזרא הכין את לבבו לרוש בחגורת ה' ולעשות וללמד בישראל חוק ומשפט ראיה שהסכימו עליהם הרבים ועשו אותו יום טוב ואותן הימים אסורים בהכפר ובתענית בין משחרב חזבית בין שלא חרב ר' יוסי אומר משחרב הבית סותרין מפני שאכל הוא להם ה אמר ר' אלעזר בר' דדוקי אכי הייתי מבני בניו של סנאיה בן בנימין ואירע חשעה באב להיות בשבת והתענינו בו ולא השלמנוהו מפני שיום טוב שלנו היה: ו בעשרים וארבעה ביה חבנא לו ינא בימי סלכות

בשעת הקורבן ונרפא דכאן הוא להיפך מדר' אליעזר בר' דדוקי נשמע כמו ר' יוסי אומר משאר הכית מותרין מפני שאכל להם לכן התענו אפילו בשבת וק"ל: אבל לא הינו משלימין מפני שהוא סיווך ל"ט שלנו שהוא י' באב זמן קרבן עמים להם ועשו סיווך לדבריה יותר משל תור' ואף שהתענו בשבת לא השלימו מפני י"ט שלהם ו בעשרים וארבעה ביה תבנא לדיכ' וכו' פירש הבת עם הכן וכו' הכי גרסינן. במסכת בבא בתרא פירק א' דף קט"ו אמר רב הונא א"ר כל האומר פירש הבת עם בת הכן אפילו כשיא שנישאל אין שומעים לו שאין אלא מעשה דדוקי דתני בארבעה ועשרים בטבת תבנא לדיכא שדיו דדוקי אומרים תירש הבת עם בת הכן כיוספל להן דבן יומאן בן ובאי וכו' א"כ ל' לגרום ג"כ הכא במגילת תענית פירש הבת עם בת הכן אבל בת עם הכן עשאו אפילו דדוקי מודו שאינו יורשת הבת עם הכן עשאו דכתיב בתורה אבל עם בת הכן היו לומדים ק"ו בדלקיין: ומפרש רש"ם שם דאם שכיב מרע ציוה לפני מותו תירש הבת עם בת בנו אין שומעים לו אפילו בלא מעשה דדוקי דמתנה על מה שכתוב בתורה שהרי הבת אינה ראויה לירש כלל עם בת הכן אבל תוספות מפרשים אפילו כשיא שנישאל שרונה לתקן לפי כורך שעה שתיירש בת עם בת הכן כעין שמנינו בבני בנימין שהתנו שלא יירש בת הכן עם אמינו אין שומעים לו משום דדוקי עכ"ל וא"כ ששע' הוא בלא מעשה דדוקי יכול לתקן הנשיא לפי כורך שעה אפי' כנגד התורה כמו מעשה בכימין אך משום מעשה דדוקי הוא אסור עיין שם בזה שיושב קצת מאי מקולק תוספות עם רש"ם דלפי רש"ם קשה מאי אפי' כשיא שנישאל וכי אטו משום שהוא כשיא יכול הוא לעשו כנגד התורה וכו' אמר רש"ם משום מעשה דדוקי הא אפילו בלא מעשה דדוקי הוא אסור להתכות כנגד התורה לכן אמרו התוספות הטעם משום שעשה דדוקי הוא אסור לתקן לכורך שעה אפילו כשיא כמו מעשה בכימין דז"ק: ו קרא עליו המקרא הזה ואלה בני ששיר המרי יושבי הארץ וכו' מפרש רש"י במושג מדכתיב הוא ענה אשר חזא את הימים הוא ענה האומר למעלה שהוא אסיו של זבעון כמו שכתוב למעלה אלה בני ששיר וזבעון וענה ששע' שהוא אסיו ואמר כך אמר ואלה בני זבעון ואיה וענה ששע' שהוא היה כנו של זבעון אלא וילמד שבא זבעון על אמו והוליד ענה והיה אמו וכן הוא ספורש שם בזמרא בהדי' ומפרש שם הרשב"ם ואין לומר דכנו היה של זבעון והאי דקרי ליה בן ששיר לא משום שהיה אסיו של זבעון אלא לאשמועינן דבני בנימין הרי הן כבנים א"כ לא לבתביה גבי זבעון (ר"ל משום דזבעון היה בנו מושג של ששיר וענה היה בן בנו ככ"ל) אלא מדקאמר זבעון וענה אפים היו וא"כ בזה ראייה שבת הכן יורש עם הכן מדכתיב בן ששיר והוא היה בן בנו וקאמר יושבי הארץ כלומר שענה ירש ארץ ששיר שאני אביו וכו' ונאמרו שני כנים יורשים כאלת אבי אביהם כבנים עמין והוא הדין לבת בנו והילכך לא תירש בת עם בת הכן כי היכי דאינה יורשת עם הכן: ח כרך אתה פוטרני מפרש הרשב"ם בתמי' הלא גם אני מודה לך דבן הכן יורש את זקנו ואפילו במקום בת אבל בת הכן ארדין שתיירש הבת עמה: ט ולא תהא תורה שלמה שלנו וכו' איכי נריך לדמוך בקס ומיחו מעיקרא לא היה ספך לגלות לו טעמו של דבר דאסור לגלות להם טעמי תורה: י כשיחה בטלה שלכם קל ומופת שאתם דנין מעמיתים שיש עלינו תשובה מה לבת בנו שייפה כמה במקום אפים שירשת במקום אביה כגון כמות כלפסד שירשו בככסי ספר אבי אביהן עם בני ספר שנא' בתן תתן להם אמות כאלה בתוך אפי' אביהן: יא עאמר זבעון שהירש כמה במקום אסין כשם שאינה יורשת עם אסיה בככסי אביה כך אינה יורשת עם בת אסיה בא וראה שנגזר כלפסד ירשו בככסי ספר ולא לקמו בני ספר ובנות ספר

פירושי של מהרא"ה מסכת מגילת תענית פרק חמישי חידושי של מהרא"ה

כל נכסי חסד כמאז בת הכן קודמת לכת דהיינו בנות
 כלפסד שקדמו לבנות חסד עכ"ל רש"י ז"ל ועיין בקדושי
 עלי מה שכתבתי עזה טיש לתמוה לפוס רהיטא על פירוש
 רש"י דעיקר ראייה לפי פירושו הוא מה שלא לקחו בני
 חסד ובנות חסד כל נכסי חסד
 כמאז בת הכן קודמת לכת דהיינו
 בנות כלפסד שקדמו לבנות חסד
 וכו' נסתר דברי גדוקין דילמא
 גדוקין מודו כזה מאחר שהיה
 לפטר בניס ובנות כלפסד כמו מה
 שאין כן אם אין לאחד רק בת וכת
 הכן ועיין שם מילתא בטעמו ועיין
 שם היטב ותמצא קידושי רבנים :

מלכות יון היו דנין ברינים נכרים מפני
 שהצרוקים אומרים תירש הבת עם הכן
 ניטפל לרהם רבן יוחנן בן זכאי אמר להם
 שושים זו מנין לבס ולא היה בהם אחד
 שהחזיר לו דבר חוץ מוקן אחד שהיה
 מפטפט כנגדו ואמר ומה בת בני הבאה
 מכח כחי תירשני בתי הבאה מכחי לא
 כל שבן ז' קרא עליו המקרא הזה ולא בני
 שעיר החרי יושבי הארץ וכתוב אחד אומר
 אלה בני צבעון ואיה וענה אלא מלמד שבה צבעון על אמו והוליד מבנה ענה
 אמר לור ח ובכן אתה פוטריני אמר לו שומה שבעולם מ ולא תהא
 תורה שלמה שלנו י כשיחה בטלה שלכם אמר לו ובכך אתה פוטריני אמר לו
 ומה בת בני שכן יפה כחה במקו' האחין האמ' יא בבת שכן הורע כחה במקום
 האחיים דין הוא שלא תירשני וכשנברה יד בית חשמונאי ובטלום והיו דנין בריני
 ישראל ואותו היום שבטלו עשאוהו יום טוב :

סליק פרק חמישי

יורש בת עם הכן אבל בת הכן יורש עם הנכס לכן בנות כלפסד בטלו חלק אביהן עם אחי אביהן אבל עיקר ק"ו שלהם
 היה ראש אין רק בת הכן לכה בלא בניס ויש לאבי אביה של בת רק בנות ח"כ בזה ילמדו שבנות ק"ו עם בת הכן
 יורש אין ראיה ונכסי חסד שמפורש נכסוק שהיה לחסד בניס וכרים כמו שכתוב בתן תתן להם אחוות כאלה בתוך אחי
 אביהם והעברת את כאלת אביהן להן ודוק : וי"ש ליישב משום דכתיב בתן תתן להם אחוות כאלה בתוך אחי אביהם
 ח"כ מיד כפל השלק היוניע על בנות כלפסד לפני בנות כלפסד אם כן אין יכולין לומר בני חסד אכסנו כטול את כולו
 עשום בנות כלפסד דהם עמדו במקום אביהם ואם כן אחר כך יכולין לומר בנות חסד לבנות כלפסד אכסנו כטול את
 חלקכם מק"ו אבל אעפ"כ נדך עינין והתוספות מקשים על פי רש"י ז"ל קשה לר"ת דאמאי אהדר לה אענה דילמא
 בן הכן הוה ככנו אבל בת בנו לא יהיה ככנו אלא כבתו וכראיה לר"ת דענה אשה היתה כדמוכח קראי דכתיב ואלה ונ"ו
 אהליכמה בת ענה בת צבעון אמר אשה היתה וכו' וליכא לעימד דענה אחר היה דהא אמר הכא דנבעון הוליד ענה וכו'
 והשתא אהדר להו שפיר רבן יוחנן בן זכאי דבת הכן משונה כגון לירש עם שאר בניס שהן קודמים לבת מדקרי ליה
 יושבי הארץ וכך היא קודמת לבת ומכאן סותר לבסוף ק"ו שלהן והא דכתיב הוא ענה כלסון וכר היינו משום שירשה
 עם אחיו צבעון כוכר וא"ת והיאך ירשה ענה והלא היה לה אח דכתיב ובני צבעון איה וענה וי"ל דמת איה תדע מדלא
 משוכ בני איה כדמשוכ בני ענה ורש"י פי' כפי' ממש דאהליכמה היתה בת ענה ובת צבעון וכי היכי דאמר הכא שזא
 צבעון על אמו והוליד ממנה ענה ולכך משיב ליה בני שעיר הכי נמי בא ענה על אמו והוליד ממנה אהליכמה ולהכי קרי
 לה אהליכמה בת ענה בת צבעון עכ"ל * ונ"ל מה שמפרש תוספות בלשוננו ומכאן סותר לבסוף ק"ו שלהם פי' שלכסוף
 היה מפרש להן רבן יוחנן בן זכאי מה לבת בנו שכן יפה כחה במקום האחין תאמר בבתו שהרע כחה בעקום האחין היה
 מפרש להן הפ' בהדי דמה שאמר בתחילה וקרא עליו המקרא הזה אלה בני שעיר וכו' שזוה מוכח שבת בנו יפה כחה
 במקום האחין אעפ"י שהיה לשעיר שאר בניס אעפ"כ היתה ענה בת צבעון כגון ממש לירש עם האחין תאמר בבתו שהרע
 כחה בעקום האחין לא כמאז ככל התורה כולה שירשה בת במקום האחין ודאי אם היה לשעיר בנות לא הוה יורשת עם
 שאר האחין אבל ענה שהיתה בת צבעון היתה יורשת עם שאר אחי אביה דהיינו עם אחי צבעון וס"ל ח"כ אם לא היה

לשעיר

לשעיר רק בת ענה ונתן נ"כ יורשת הכל משום
טיפה כמה במקום האמין אבל בתחילה לא היו הדוקים
מבינים מה שהוא אמר מהפסוק אלה בני שעיר לכן היו
אומרים ר' ובכך אתה פוטרני לכן א' להם ולא תהא תורה
שלמה שלכו כשיטה בטלה שלכם ר"ל אני הנאתי ראיה
שלמה ועתה שלי' שלכו אך אין אתם מביני' אותו ואעפ"כ
לא הבינו אותו עד לבסוף אבל לפי דברי הרשב"ם ז"ל קשה
למה לא היה נוגלה להם רבן יוסמן בן זכאי מעיקר'יו כנו'
בלפחד דמן הפסוק של אלה בני שעיר אינו מוכח כלום
דאף הם מודים שכן הבן יורש עם הבנים ומה שמתרץ
הרשב"ם ז"ל ומיהו מעיקרא לא היה חפץ לנגלות לו טעמו
של דבר דאקו לנגלות להם טעמי של דבר דמוק הוא בעיני
התוספות :

ויב'ל

זה שאמרתי שלא היו הדוקין מביני' את רבן
יוסמן בן זכאי עד שהיה מפרש להם לבסוף
הפירוט ומה לנת בנו שכן יפה כמה במקום האמין מפי'
שהיתה ענה בת צבעון יורשת עם אחי של צבעון בבכאי
שעיר ולא תכנות בלפחד כמו שמופרש הרשב"ם ז"ל דא"ל
בתחילה היה מביא ראיה מבני שעיר וכו' כמו שמופרשי'
התוספו ואפ"כ אמרו ובכך אתה פוטרני וחור מראיה שלו
מבני שעיר והביא ראיה מן כמות בלפחד א"כ קשה למה
אמרו פעם שנית ר' ובכך אתה פוטרני הא מתחילה לא
הבינו הפי' עד שאמר להם ולא תהא תורה שלמה
שלכו כשי' בטלה שלכם דר"ל דראיה שלמה הוא מן התור'
שלמה א"כ למה אמרו תו ובכך אתה פוטרני : וא"י לומר
דבאמת אמר שאמר להם רבן יוסמן בן זכאי ולא תהא תור'
שלמה וכו' היו מביני' הפי' של רבן יוסמן בן זכאי אך היה
קשה להם הקושיא של תוספות הא כתיב הוא ענה משמע
שהיה זכר א"כ היה ענה בן הבן . וכן הבן מודו הם שיוורש
כמו הבן עמו אך שאלה שלהם היה על בת הבן ועוד היה
קשה להם הקושיא שני של תוספו דאם ענה היתה בת הא
היה לצבעון בן אחר איה ונת במקום בן אינו נוטל כלום
ולא מבירו להם שהיה מת לכן אמרו ר' ובכך אתה פוטרני
דמה אינו ראיה כלום כמו שאמרנו לכן אמר הוא מן ראיה
שלו והשיב הוא להם מן כמות בלפחד אם כן הדרי קושיא
לדוכתא למה לא השיב להם בתחילה מכנות בלפחד אלא
ע"כ כדאמרן שהם לא הבינו לר"ב עד שהיה מפרש להם
דעתו ודוק : וגם כ"ל מדברי תוספות ידוויקיס היטב מן
הפסו' אהליבמה בת ענה בת צבעון שבא צבעון על בתו ענה
אבל אם ענה הוא זכר א"כ צריך לומר שבא ענה על אשת
צבעון והיא אמו או צבעון בא על כלתו אשת ענה אם כן
קשה מאי בת ענה ונת צבעון הא ב"כ לא היתה רק בת של
אחד ולא בת של שתיהן של צבעון ושל ענה . אבל לרש"י לא

נראי דברי תוספות דא"כ קשה הא כתיב הוא ענה משמע
שהיה זכר אלא ע"כ כמו שפרשו התוספות שהיא יורשת
כאם א"כ קשה הא היתה לה אח איה ונת אינו יורש כלום
במקום אח ומה שמופרש תוספות ז"ל שמת איה לא נראים
דבריה לרש"י כי הוא דמוק לרש"י לומר שמת איה וא"כ בזה
כסתלק תמיהת של הרב ר' אלימורשי ז"ל על רש"י ז"ל למה
לא מפרש שענה נקבה היתה כדמופרשי' התוספות ז"ל מן
הטעם שאמרנו וק"ל : **אבל** קשה לי על דברי תוספות
מה שהתוספות מפרשי' לבסוף ורש"י פי' בתומם דאהליבמה
היתה בת ענה ונת צבעון וכו' ובא ענה על אמו והוליד
ממנה אהליבמו ולהכי קרי לה אהליבמו בת ענה ונת צבעון
עכ"ל וקשה הלא רש"י ז"ל מפרש בתומם שצבעון בא על כלתו
אשת ענה והוליד ממנה אהליבמה . והרב רבינו אליהו
מורשי הקשה קושיא זו על רש"י ז"ל למה מפרש שבא צבעון
על כלתו ולמה לא מפרש שענה בא על אמו אשת צבעון
ומתרץ הוא ז"ל תליין קלקל' במקולקל דמנינו שקלקל צבעון
שבא על אמו והוליד ענה א"כ תליין כמי קלקל זה שבא
על כלתו ולא עשה עביר' ענה עכ"ל וא"כ קשה על תוספו'
ז"ל שפיר שענה קלקל שבא על אמו ולמה לא תליין קלקל'
במקולקל כמו שמופרש הרב רבינו אלימורשי ז"ל וצ"ע מאוד
על זה :

ובאמת

כ"ל שיותר נכון לומר שבא ענה על אמו
אשת צבעון מלומר שבא צבעון על כלתו דאם
צבעון בא על כלתו לא שייך קורבה כלל לענה אם כן למה
אמר ואהליבמה בת ענה אבל איפכא אם בא ענה על אמו
אשת צבעון שפיר אמר הפסוק ואהליבמה בת ענה בת
צבעון דבת ענה היתה ממש ונת צבעון מפני שענה היתה
בנו של צבעון ובני בנים כבנים : וא"י להקשות דלפי זה
דבני בנים כבנים א"כ קשה מכלן שעשה עבירה שבא על
כלתו או ענה על אמו מדכתיב אהליבמה בת ענה בת
צבעון דילמא באמת היתה בת ענה בלא שום קטא ומה
שאמר בת צבעון משום בני בנים כבנים כבר הרגיש בזה
הקושי' הרב רבינו אימורשי ז"ל ומתרץ הוא בדוס' עיין שם :
ור' נראה דאם הפסוק אתי לאשמועינן בני בני' כבני' הוה
ליה לכתו בקיבור אהליבמה בת צבעון וכב' ככתב בפסו' אבל
בני ענה ואלה בני ענה דטן ואהליבמה בת ענה וכבר
חשב ענה בנו של צבעון א"כ עכ"ל בני בני' כבני' דבשלמא
אבל בני שעיר מתרץ שפיר הרשב"ם ז"ל דאין לומר אבל בני
שעיר להורות בני בנים כבני' ולא בא צבעון על אמו דא"כ
לא הוה ליה לכתוב ענה אבל צבעון כי צבעון ממש היה בנו
של שעיר וענה היה בן בנו אלא ע"כ צבעון בא על אמו
והוליד ממנה ענה וא"כ היה צבעון וענה אחים מחד האם
לכן אמר שפיר גלה בני שעי' צבעון וענה ולא בני בני' כבני'
אבל

חידושי של מהר"א

אכל בכאן אסיה כתוב ואלה בני ענה דטן ואהליבמה
וכבר היה כתוב ואהליבמה בת זבעון שפיר הייתי לומר
עמנה בני בכים ככנים משום דכתיב כל אסד בפני עמנו
שענה היה בנו של זבעון ואמר כך כתוב ואהליבמה בת
זבעון ואח"כ כתוב בפני עמנו ולא בני ענה דטן ואהליבמ'
א"כ ע"כ מוכח מזה שבני בכים ככנים אכל מדכתיב
ואהליבמה בת ענה בת זבעון בפעם אמת א"כ ע"כ הכנה
תרי בת הן בשזה ולא בני בכים ככנים א"כ ע"כ מוכח
מזה שענה היה בא על אמו א"כ היתה בת ענה ממש
והעול' סבורין היו מדהולדה אשת זבעון שהיפה משיבדת
חזכרון לכן אמר בת זבעון ג"כ ובאמת אף לפי האמ' שלא
היתה בת זבעון אעפ"כ קראה הכתוב בת זבעון משום בני
בכים ככנים אכל אס היה אפכא שזבעון בא על כלתו א"כ
למה קראה הכתוב בת ענה דאף לפי העול' היתה בת ענה
מ"מ האמת לא היה כך א"כ למה אמר הפסוק בת ענה :

ועוד קשה להולמו על דברי רש"י ז"ל למה אמר פעם אמת
בפני עמנו ואלה בני ענה דטן ואהליבמה בת ענה הא
באמת דטן היה בנו ממש ואהליבמה לפי האמת לא היתה
בת ענה כל עיקר אלא בת זבעון עם אשת ענה וא"כ היה
לו לחשוב אכל זבעון למעלה ואלה בני זבעון איה וענה
ואהליבמה : וי"ש ליישב בדומק נושום דקשה לרש"י למה
אמר הפסוק ואלה בני ענה דטן ואהליבמה בת ענה למה
לא אמר הפסוק בקיצור ואלה בני ענה דטן ואהליבמה בת
ענה למה אס בא לאשמועינן שהיה נקבה ה"ל ואהליבמ'
בתו מאי בת ענה אלא בא לאשמועינן שיש הפרש בין לידת
דטן ובין לידת אהליבמה שלידת דטן היתה לידה גמור' בנו
ממש ואהליבמה לא היתה לידתו גמורה אלא לפי העולם
שראו שילדה אותה אשת ענה מסתמא היתה מענה בעלה
לכן אמר הפסוק בפני עמנו ואהליבמה בת ענה היתה בת
ענה לפי העולם אכל באמת לא היתה לידה גמורה מענה
לכן לא כתב בבת אמת ואלה בני ענה דטן ואהליבמה לא
בפני עמנו ואהליבמ' בת ענה אכל מ"מ קשה למה לא אמר
הפסוק לידת אהליבמה אכל זבעון נושום שהיא היתה
בתו ממש לפי דברי רש"י ז"ל אכל לפי דברי תוספות ז"ל
שזפרשים שענה בא על אמו אס כן מתורץ שפיר שמשב
אהליבמה אכל בני ענה ולא אכל בני זבעון וגם מתורץ
שפיר שאמר ואהליבמה בת ענה בת זבעון משום שהיית' בת
ענה לפי האמת ובת זבעון לפי העולם שראו שילדה אותה
אשת זבעון ואף לפי האמת היתה בת זבעון משום בני
בכים ככנים :

ובזה נסתלק תמיהת הרב רבינו אליהו מורק"י ז"ל
מאי שקש' הוא על המרא ועל רש"י מלן שכא

זבעון על אמו דילמא בא שפיר על כלתו אשת זבעון ומה
שכתוב ענה בנו של זבעון משום לפי העולם שזכנו שראו
שילדה אותה אשת זבעון א"כ הוא בנו של זבעון כ"ל שאין
וו תמי' דא"כ למה קא קשוב ואלה בני זבעון איה וענה
ואיה לידה גמורה שלו וענה לא היה לידה שלו כלל לפי
האמת אלא ע"כ נריך לומר שזבעון בא על אמו א"כ קא
קשוב שפיר ענה אכל איה משום לידה שלו ואמין גמור' היו
מזד האב וקא קשוב שפיר אכל בני שפיר זבעון וענה משום
שהיו אמין מזד האס וגם היה זבעון בן שפיר מזד בני בכי'
הס ככנים דבשלתא בלא ואת שלא בא זבעון על אמו לא
יכול לומר שזכנו בנו של שפיר מן הטעם בני בני ררי
הס ככנים דא"כ למה קא קשיב ענה אכל זבעון משמע
שהס היו אמין ובאמ' לא היו אמין כי זבעון היה בנו ממש
של שפיר וענה היה בן בנו של שפיר כמו שמתרץ הרשב"ם
ז"ל אכל השתא שזבעון בא על אמו א"כ היו זבעון וענה
אמין מן האס לכן קא קשיב שפיר ענה אכל זבעון מחמת
קורבו אמין מן האס ובנו של שפיר מן הטעם בני בכים
ככנים אכל איפכא לא יכילנא למימר שזבעון בא על כלתו
דא"כ קשה למה קא קשיב ענה בנו של זבעון אכל איה
דהא לידה גמורה היה איה וענה לא היה לידה שלו כלל
רק לפי מראות העין שראו שילדה אותה אשת ענה שהיא
כלתו של זבעון כמו שאמרנו :

ז"ל והו מוכח ה"ס מתרנים מה שכתוב הרב רבינו
אליהו מורק"י ז"ל בשם ודקה הרב רבינו אליהו
מורק"י ז"ל סברת ה"ס מתרנים ובאמת נסתלק דסיה שלו
לעב"ד ומדקדק את לשונם ד"ס מתרנים ותמצא שכוונתם
הוא כמו שכתבתי ועיין שם היטב : **וגם** מדוקדק היטב
לפי דברי תוספות שאמר הפסוק ואהליבמה בת ענה בת
זבעון אמר בתפילה בת ענה ואח"כ בת זבעון משום שבת
ענה היתה ממש ובת זבעון נוספת בני בכים ככנים וגם
לפי ראות העולם שילדה אותה אשת זבעון סברו שילדה
אותה עם זבעון אכל לפי דברי רש"י ז"ל שמפרש שזבעון בא
על כלתו א"כ היתה אהליבמה בת זבעון ממש ולא בת ענה
רק לפי ראות העולם וא"כ למה אמר ואהליבמה בת ענה
בת זבעון איפכא ה"ל ואהליבמה בת זבעון בת ענה *
והו כוונת התוספות שחסיימים בלשונם ולהכי קרי ליה
אהליבמ' בת ענה בת זבעון וקש' למה להו להתוספות לכפול
את לשונם הא כבר אמרו דאהליבמה היתה בת ענה בת
זבעון וכו' ובא ענה על אמו והוליד מענה אהליבמה א"כ
למה ליה למימר עוד ולהכי קרי ליה ואהליבמה בת ענה
בת זבעון דודאי הוא בסביל זה קרי ליה אהליבמה בת ענה
בת זבעון ועל הפסוק קא מפרשי' תוספות' אכל לפי דברינו

הוא

הוא מתורץ היטב שבאמת תוספות מסכימי' עם רש"י דלפי סברת רש"י ז"ל שמכרש טענה היה וזכר אס כן מאידכתיב אהליבמה בת ענה בת זבעון הוא משום טענה בא על אמו אסת זבעון וזכה מתורץ מה שאמר הכתוב אהליבמה בת ענה בת זבעון אמר בתחילה בת ענה ואס"כ בת זבעון משום שבת ענה היתה ממש ונת זבעון לפי ראות העולם ונס לפי האמת היתה בת זבעון מחמת בני בניס כבניס אבל איכא אס היה בא זבעון על כלתו ואס"כ היתה אהליבמה בת זבעון ממש ולא בת ענה רק לפי מראו' העין א"כ ה"ל להיפוך תחילה בת זבעון ואס"כ בת ענה וזהו כוונת התוספות ז"ל בלשונם ולהכי קריה ליה הכתוב אהליבמה בת ענה בת זבעון ר"ל שבתחילה אמר בת ענה ואס"כ בת זבעון וא"כ צריך לומר שהי' כתוב לפני תוספות' כרש"י מלמד שבא ענה על אמו ולא כמו שלפנינו זבעון בא על כלתו וזהו כוונת התוספות אבל לפי סברת רש"י שלפנינו זבעון בא על כלתו כוונתו שיתר ככון לומר זבעון בא על כלתו מלומר טענה בא על אמו שתלין זבעון רש"י ז"ל

הקלקלה במקולקל משום זבעון ענה עבירה ומתיל' שבא על אמו א"כ מסתמא טמא בזה שבא על כלתו ושעיר וענה לא טמאו כלום וזהו יותר טוב לומר מלומר ששעיר בא על כלתו וענה בא על אמו א"כ תלין הטמא בשני בני אדם יותר טוב לתלות הטמא באדם אחד שטעה הכל זבעון מלתלות הטמא בכ' בני אדם וא"כ ע"כ לומר שא"א זבעון אחר רק זבעון טמא בשתי'ן ופעם אחד שקשב ענה אבל בני שעיר קאשטב משום לפי ראות העולם שילדה אותו אשת שעיר א"כ בוודאי הייתה מתעברת משעיר בעלה ה"ה ג"כ מה שקשב אבל בני ענה אהליבמה משום לפי ראות העולם שראו שילדה אותה אשת ענה שהיא כלתו של זבעון א"כ בוודאי היית' מתעבר' מענה בעלה כמו שמכרש הרב רבינו אלי עזראי ז"ל והו' כוונ' רש"י אבל דברי תוספות' מיושבים יותר היטב לעד' כמו שאמרנו ודוק היטב ותמו' שכונן היא זכר עמוק הוא ותעיין היטב בכפוק זכרונ' רש"י ז"ל

סליק פרק המישי

חירושי

פרק ששי

פירושי של מהרא"ח

א לפי שאין מוסיפין על העיר וכו' שם במסכת זבועו' פרק ידיעות הטומאה במשנה * אחד הנכנס לעורה ואחד הנכנס לתוספת העורה פי' בטומא' קייב שאין מוסיפין על העיר ועל העורות אלא במלך וכניא ואורים ותומים וכנהדרין של ע"א ונשתי תודות זבועו וז' מהלכין ושתי תודות אחרים וכל ישראל אחרים הכנימית כאכלת והמזונה נשרפ' וכל שלא נעשו בכל לו הנכנס לשם אין סייצין עליה והטעם אמרינן במרא מדכתיב וכן תעשו לדורות זכרש רש"י ז"ל קרא יתירא למידרש ובימי משע דהוא מלך וכניא ואמין כהן גדול ואורי' ותומי' וע' זקנים ושתי תודות מכתמיא' דן סכליא גמרינן: ב ובשתי תודות מפרש במרא תודות שאמרו בלמון ולא בנשרס מדכתיב ואטמדה שתי תודות גדולות ותהלוכות לימין טעל לקומה מאי גדולות אלימא ממין גדול ממש כ'מא ברוב' וכו' אלא גדולה שנתודה ומאי כיכהו מתן ומכרש רש"י ז"ל כל פלת קמך גדולות בשלש פלגתל תנה:

אלול בשבעה באלול יום חנוכה

שור ירושלים דלא למספר כפני שכתרוהו נכרי' וגברה דם של ישראל ובנאוהו שבין הוא אוכר והשלם החוכרה בעשרים וחמשה באלול ואע"פי שנבנרה החוכרה עדיין השערים לא נבנו שכן הוא אוכר הוא יבגנו וישללנו ואוסר ויפקרו השוערים והכשוררי ועושי הכלאבה א לפי שאין מוסיפין על העיר ועל התורות אלא במלך ובנביא ובכהן הגדול ובאורים ובחומים ובכנהדרין של שבעים ואחר נ ובשתי חודות נ ובשיר שנ' והחודרה השני' ההולכת למואל ואני אחריה ובית

ובשיר הרעונס' ז"ל בהלכות בית הכסיר פרו' כתב שאומר ככו' ארומחך ה' כי דלתני ולא יותר יוקשה עליו בעל כסף משנה על שלא הזכיר הכתובים יושב בסתר עליון דכשלא מא מה רבו כרי איכא למימר דלא כאמר אלא באותו זמן שהיו הנדים מתלוצצים אבל היבא דאין הנדים מתלוצצים לא אמרינן ליה אבל יושב בסתר עליון משמע לעולם אמרינן ליה * ז"ל דמזמור יושב בסתר עליון כמו אינו טכין לאמרו אלא כשיש נרים הכלמנים בה משום דכתיב מתן יעוף יומם יסבל מדרך אלף עכ"ל * ור"י נראה גם מטעם אחר שיושב בסתר עליון כמי משמע לאמרו כשיש נרים הכלמנים בהם משום דכתיב ושלומת רשעים תראה דנשפעי באויבי' שהיו תכירים להם בשעת הבנין משום הכי אמר עד כי אתה ה' מסכי עליין ולא יותר הכי מפרשים התוספות פס בהד' דף ט"ו: ונס אפילו שיג בזה שיר של פנעי' וראוי לאמרו בכל פעם שמוסיף על הבנין אפילו הכי משום שהשיר השיר הזה מתוקן על טענה